

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน
ตำบลหนองกงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
PEOPLE'S PARTICIPATION IN COMMUNITY GARBAGE MANAGEMENT
IN NONG KUNG SAWAN SUB-DISTRICT,
KOSUM PHISAI DISTRICT, MAHA SARAKHAM PROVINCE

ทงศักดิ์ ปัตสินธุ์^{1,*}
Thanongsak Patsin^{1,*}

(Received: 10 Feb., 2024; Revised: 1 Mar., 2024; Accepted: 26 Mar., 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน และเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยในเขตตำบลหนองกงสวรรค์ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 373 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t – test และ F – test ผลการศึกษา พบว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

2) ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Social Sciences for Local Development, Faculty of Humanities and Social Science

Rajabhat Maha Sarakham University

* Corresponding author. E-mail: Thanongsak170226@gmail.com

4) ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองกงสวรรค์ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการขยะมูลฝอย, ตำบลหนองกงสวรรค์

Abstract

This study was to investigate the level of people's participation in community garbage management and to compare the level of people's participation in community garbage management in villages in Nong Kung Sawan sub-district, Kosum Phisai district, Maha Sarakham province. The samples were 373 people selected by using the Table of Taro Yamane and Simple Random Sampling. The research tool was a questionnaire. The collected data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The results were as follows:

1. According to the data, it was found that the overall of people's participation in community garbage management in Nong Kung Sawan sub-district was moderate. The participation's four moderate-rated areas were decision-making, benefits, management, and evaluation.

2. The comparison of the opinion of people's participation in community garbage management in Nong Kung Sawan sub-district, classified by sex, educational background, and occupation the overall and all aspects, was not different.

3. The comparison of the opinion of people's participation in community garbage management in Nong Kung Sawan sub-district, classified by ages, the overall was not different which classified by types of participation was decision making and evaluation was different by the statistic significant at .05 level. The participation showed that the benefits and management were not different.

4. The comparison of the residency in the area of the people's participation in community garbage management in Nong Kung Sawan sub-district, classified by ages the overall was not different classified by types of participation in the evaluation was different by the significant at .05 level. The participation in decision-making, operation and receiving shared benefits was not different.

Keywords: Participation, Garbage Management, Kosum Phisai District

บทนำ

ปัญหาขยะในประเทศไทยนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะปัญหาขยะตกค้างในสิ่งแวดล้อม จากรายงานของกรมควบคุมมลพิษระบุว่าในปี 2563 มีขยะที่ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องปริมาณ 7.88 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 31 จากปริมาณที่เกิดขึ้นทั้งหมดในปีนั้น ขยะส่วนนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมาก ทั้งเรื่องการเกิดแหล่งเชื้อโรคสะสม การรั่วไหลของขยะออกสู่ชยะกลายเป็นขยะทะเล หรือแม้กระทั่งการสะสมของไมโครพลาสติกในอาหารทะเลอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้จัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 - 2573 โดยเป้าหมายสูงสุดของ Roadmap นี้คือ การนำขยะพลาสติกเป้าหมายกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 ภายในปี 2570 ภายใต้ Roadmap นี้ได้แบ่งแผนปฏิบัติการออกเป็นทั้งหมด 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2561 - 2562) ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2563 - 2565) และระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2573) ซึ่งทั้ง 3 ระยะนั้นจะดำเนินการลดการเกิดขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด มาตรการลดเลิกใช้พลาสติก ณ ขั้นตอนการบริโภค และมาตรการจัดการขยะพลาสติกหลังการบริโภค หากประเทศไทยสามารถดำเนินการตาม Roadmap การจัดการขยะพลาสติก และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 - 2573 ให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย จะสามารถลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ 0.78 ล้านตันต่อปี และสามารถประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยได้ประมาณ 3,900 ล้านบาทต่อปี ซึ่งในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคของประชาชนที่จะมีบทบาทอย่างมากตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ยกตัวอย่างเช่น การเลือกซื้อเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจนกระทั่งการส่งคืนซากเมื่อใช้งานเสร็จสิ้นแล้ว หรือแม้แต่การตัดวงจรการเกิดขยะโดยการลดการใช้ การใช้ซ้ำ เป็นต้น ซึ่งถือว่าภาคประชาชนมีส่วนสำคัญที่สามารถช่วยให้การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการนี้สำเร็จตามเป้าหมาย (วันวิศา ฐานันชะโน, 2564)

ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2565 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึงประมาณ 25.70 ล้านตัน ส่วนปริมาณขยะมูลฝอยในจังหวัดมหาสารคามเกิดขึ้นถึงประมาณ 589 ตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2565) ในขณะที่ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งในด้านการรวบรวม เก็บขน การกำจัดขยะมูลฝอยดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างในชุมชน เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขตามมา อีกทั้งในระยะที่ผ่านมาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทย ส่วนใหญ่นำมาดำเนินการด้านการกำจัด รวมทั้งยังประสบปัญหาเกี่ยวกับขยะอันตรายที่เกิดจาก ชุมชน เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า แบตเตอรี่ สี สารเคมี รวมทั้งน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้ว เป็นต้น ซึ่งถูกนำมาทิ้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปจากครัวเรือน อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงได้ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นก็ได้มีการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่พบว่าการทำงานในปัจจุบันยังขาดการจัดการที่เป็นระบบครบวงจร ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการดำเนินการแบบแยกส่วน มีเฉพาะแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบเฉพาะเรื่องเท่านั้น จำเป็นต้องทำการศึกษาข้อกำหนดและกฎหมายต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาถึงวงจร

ชีวิตของวัสดุที่จะเป็นขยะมูลฝอยชุมชนทั้งในด้านการเกิด การนำเข้าและส่งออก การจำหน่าย การใช้งาน การเรียกกลับคืน การจัดเก็บ การกำจัด และการดูแลหลังการกำจัดเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหา และจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนระดับประเทศให้ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนต่อไป

สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในปัจจุบันเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ อัตราการเกิดขยะมูลฝอยของตำบลหนองกุงสวรรค์ประมาณวันละ 30 ตัน (คณะกรรมการพัฒนาตำบลหนองกุงสวรรค์, 2566) เนื่องจากตำบลหนองกุงสวรรค์ เป็นชุมชนขนาดใหญ่ จึงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้มีประชากรหนาแน่นสูง จากสถิติจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ มีประชากรทั้งสิ้น 5,489 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 2,712 คน เพศหญิง จำนวน 2,777 คน (คณะกรรมการพัฒนาตำบลหนองกุงสวรรค์, 2566) การขยายตัวและการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในขณะที่ยังมีปริมาณ รวมทั้งพื้นที่รองรับและการจัดการขยะมีอย่างจำกัด ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้ ยิ่งก่อให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ปัญหาแหล่งพาทะน้ำโรค เติร์ราคาถุน ไม่น่าดู และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของประชาชนจากสภาวะการดังกล่าวข้างต้น ทำให้ชุมชนตำบลหนองกุงสวรรค์ประสบกับปัญหาการจัดการมูลฝอยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านปัญหามลพิษ จากขยะปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ปัญหาระบบนิเวศขาดความสมดุล เป็นต้น

จากสภาวะการดังกล่าว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการดำเนินการจัดการให้ถูกวิธีและจะต้องมีการให้การศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มีความรู้และความเข้าใจในพิษภัยและอันตราย อันเกิดจากขยะมูลฝอยทั้งในด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมที่ถูกต้องในการคัดแยก การกำจัดขยะและการจัดเก็บขนส่ง รวมทั้งการกำจัดที่ถูกวิธีและเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของทุกคน จึงเป็นความรับผิดชอบของประชาชนทุกระดับและหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหน่วยงานมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการบริหาร โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งในแผนพัฒนาได้กำหนดให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การรักษาความสะอาดของบ้านเมือง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาเมือง ซึ่งการบริหารได้กำหนดแผนการบริการประชาชนเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงาน เพราะเป็นหน่วยงานที่เน้นการบริการประชาชนเป็นสำคัญอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและการให้บริการด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด

ของบ้านเมือง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสุวรรณค์ และเพื่อปรับปรุงการให้บริการด้านการจัดการ
จัดเก็บขยะและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณค์
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน
ตำบลหนองกงสุวรรณค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
และระยะเวลาที่อาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณค์ อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในตำบลหนองกงสุวรรณค์ อำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และจ่ายค่าธรรมเนียมในการเก็บขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองกงสุวรรณค์ เป็นรายครัวเรือน ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน รวม 5,489 คน ใน 10 ชุมชน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในเขตตำบลหนองกงสุวรรณค์
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจ่ายค่าธรรมเนียมในการเก็บขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล
หนองกงสุวรรณค์ เป็นหัวหน้าครัวเรือนจำนวน 373 คน ได้จากการคำนวณประชากร จากสูตรของ ทาโร ยามาเน
(Taro Yamane) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จาก
ตัวแทนครอบครัวละ 1 คน โดยหาสัดส่วนของครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด
แล้วจึงนำมาเลือกสุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน โดยเขียนบ้านเลขที่ของแต่ละหมู่บ้านลงในภาชนะทึบแสง แล้ว
จึงจับขึ้นมาทีละตัวอย่าง จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ทำไปที่ละหมู่บ้านจนครบทุกหมู่บ้าน
ก็จะได้กลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการ จำนวน 373 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
ตามกรอบแนวคิดของการศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองกงสุวรรณค์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้งหมดมี 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ
- 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 5 ข้อ
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 5 ข้อ
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ประเด็นเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยกับผู้นำแต่ละหมู่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ให้ประชาชน 10 หมู่บ้านได้รับทราบ พร้อมนัดหมายการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาดำเนินการ 1 เดือน (ระหว่าง วันที่ 1 ธันวาคม 2566 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2566)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 373 คน ด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามและรับกลับทันทีเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละรายจนครบตาม จำนวนที่กำหนด

3.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบล หนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดย กำหนดค่าคะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์

4.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบล หนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคามของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน ใช้การ ทดสอบด้วย t - test (Independent Samples) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ระยะเวลาที่อาศัย แตกต่างกัน ใช้การทดสอบด้วย F - test (One - way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ โดยรวม และเป็นรายด้าน

การจัดการขยะมูลฝอย	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.98	0.46	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	2.91	0.48	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.11	0.55	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.17	0.51	ปานกลาง
โดยรวม	3.04	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนในชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ ส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัย

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกเป็นรายด้าน จะเห็นว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.5 ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากยังได้รับการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ไม่เต็มที่รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยจากองค์การบริหารส่วนตำบล การรณรงค์ การประชุม การอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนให้กับประชาชนยังมีน้อย ทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจจากการกระตุ้นน้อยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังมีไม่มากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการแยกและลดการสร้างขยะในครัวเรือนให้มีปริมาณน้อยลงและงดเผาขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนดล ทรงเดชธรานันท์ (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมการประเมิน ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และด้านการมีส่วนร่วมการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

2. ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลของชุมชนตำบลหนองสูงสวรรค์ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดเป็นหน้าที่ของทุกคน ไม่ว่าจะมีการศึกษาในระดับใดก็ควรจะต้องปฏิบัติ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวและยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต และในเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค่าขายมากกว่าอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจที่อาจไม่มีเวลาและโอกาสที่จะเรียนรู้หรือไม่สนใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพราะจะต้องคำนึงถึงรายได้ของครัวเรือนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพรรณ สุวรรณท้าว (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกเป็นรายด้าน จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากความแตกต่างกันด้านอายุทำให้มีผลต่อความรับผิดชอบต่อการกิจและหน้าที่ที่แตกต่างกัน จึงอาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกัน เช่น คนที่อยู่ในวัยทำงานย่อมมีเวลาในการจัดการขยะในครัวเรือนน้อยกว่าคนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญามณูชู่ แขวงเมืองและคณะ (2562) ได้ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองกงสุวรรณค์ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองกงสุวรรณค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อแยกเป็นรายด้าน จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากประชาชนที่เข้ามาอยู่อาศัย ในตำบลหนองกงสุวรรณค์ในระยะเวลาอันสั้น จะมีความรักถิ่นที่อยู่และให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมากยิ่งขึ้น ส่วนความรู้และความคิดเห็นเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ ถ้าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยและมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนแล้วจะส่งผลถึงความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญามณูชู่ แขวงเมืองและคณะ (2562) ได้ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่อง การกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน เพื่อให้เกิดผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยผ่านเสียงตามสายหรือจัดทำเอกสาร เช่น สถานการณ์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.2 ควรสนับสนุนส่งเสริมด้านการกำจัดขยะ โดยการจัดทำโครงการรณรงค์กำจัดขยะในวันสำคัญต่าง ๆ โครงการคัดแยกขยะ โครงการขยะแลกไข่ โครงการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เป็นต้น

1.3 ควรจัดส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการจัดประชุม การเปิดรับฟัง ความคิดเห็น จากประชาชน การปรึกษาหารือร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติและวางระบบการควบคุม กำกับ ซึ่งจะ เป็นแนวทาง การนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่ดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเทคนิคหรือรูปแบบในการประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการ ขยะมูลฝอยของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนโดยนำไปปัจจัยอื่น ๆ มาศึกษาเพิ่มเติม เช่น ความตระหนัก การสนับสนุนของทางราชการ และสื่อ เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กับหัวหน้าชุมชน ประชาชน และหน่วยงานราชการ

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณประชาชนในตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยฉบับนี้ กระทั่งงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี ประโยชน์และคุณค่าจากงานวิจัยนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา - มารดา ครู - อาจารย์ ที่มีส่วน ให้ชีวิตและปัญญาแก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2565). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2565 กรมควบคุมมลพิษ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: บริษัท เอพี คอนเน็กซ์ จำกัด.
- คณะกรรมการพัฒนาตำบลหนองกุ้งสวรรค์. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2566 จาก <http://www.nongkungswan.go.th/>
- ชนดล ทรงเดชธรรานันท์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกริก]. https://mis.krirk.ac.th/librarytext/MOA/2564/F_Chanadol_Songdechtar.pdf
- เบญจพรรณ สุวรรณท้าว. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 5(1), 121 – 238.

- พิชญามณูญ์ แขวงเมือง, วิทยา เจริญศิริ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2562). การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5: เรื่อง การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย ระหว่างวันที่ 1 – 2 พฤศจิกายน 2562 ณ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 683 – 693.
- วันวิศา ฐานังชนะโน (2564). *ปัญหาและแนวทางการจัดการขยะของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2566 จาก https://www.nstdatiis.or.th/publications_media/th-waste-management-and-recommendations/